

Замкова Діана Русланівна,
студентка 3 курсу юридичного факультету
Науковий керівник – д.ю.н., доцент Голобутовський Р.З.
(Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ)

ПОВНОВАЖЕННЯ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ НАДАННЯ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРАВОВОЇ ДОПОМОГИ

Охорона та захист прав і свобод людини і громадянина є пріоритетним напрямом діяльності сучасної демократичної, правової та соціальної держави. Для реалізації цього напрямку діяльності створено розгалужену систему інститутів, які спрямовані на ефективну та якісну допомогу. Зокрема, для охорони і захисту найбільш вразливих категорій осіб функціонує система безоплатної правової допомоги. Однак, для забезпечення якісної діяльності вказаної системи, необхідним є нагляд і координація, які сьогодні здійснюється Міністерством юстиції України.

Серед пріоритетів, зазначених у Плані дій Ради Європи, для України значилися: підвищення якості правової допомоги, підтримка реалізації Закону України «Про безоплатну правову допомогу», розробка законодавства щодо виконання відповідних рішень Європейського суду з прав людини [4].

Українська система надання безоплатної правової допомоги вважається одним із найуспішніших соціальних проєктів Міністерства юстиції України, Уряду та міжнародних партнерів.

У статті 59 Конституції України йдеться про гарантовану безоплатну правову допомогу кожному, хто по неї звернеться.

Щоб реалізувати конституційну норму, Верховна Рада 02 червня 2011 року прийняла Закон України «Про безоплатну правову допомогу», що набрав чинності 09 липня 2011 року. У ньому визначено поняття безоплатної правової допомоги, підстави для її надання та порядок здійснення. Варто зазначити, що прийняттю Закону сприяли рекомендації Парламентської Асамблеї Ради Європи [2].

У положенні ст. 1 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» зазначається, що безоплатна правова допомога – правова допомога (надання правових послуг, спрямованих на забезпечення реалізації прав і свобод людини і громадянина, захисту цих прав і свобод, їх відновлення у разі порушення), що гарантується державою та повністю або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел [3].

Безоплатна правова допомога поділяється на первинну та вторинну. Під час первинної безоплатної правової допомоги особам, які перебувають під юрисдикцією України, надаються такі правові послуги [1]: правова інформація; консультації з правових питань; підготовка проєктів договорів

щодо користування земельними ділянками; складання правових документів (заяв, скарг тощо); забезпечення доступу до вторинної правової допомоги.

У ході вторинної безоплатної правової допомоги особи стають рівними перед правосуддям. Їм надаються такі послуги [1]: допомога в доступі до вторинної правової допомоги; захист; представництво їхніх інтересів у державних органах, зокрема в судах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами; складання процесуальних документів.

У статті 14 Закону України «Про безоплатну правову допомогу» зазначається, які категорії осіб мають право на безоплатну вторинну правову допомогу. Це переважно: соціально захищені особи (малозабезпечені, інваліди, пенсіонери тощо); діти (сироти; діти, позбавлені батьківського піклування; діти, які перебувають у складних життєвих обставинах; діти, які постраждали внаслідок воєнних дій чи збройного конфлікту); внутрішньо переміщені особи; ті, що понесли адміністративне покарання; затримані особи відповідно до Кримінального кодексу України; особи, які мають статус біженців чи потребують захисту; ветерани; ті, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною; жертви нацистських переслідувань; фізичні особи, обмежені в дієздатності; ті, які потребують примусової психіатричної допомоги; реабілітовані; постраждали від насильства; особи, які надали інформацію про корупційне правопорушення; особи, які проживають в Україні, зокрема в сільській місцевості та є власниками земельних ділянок.

Відповідно до статті 15 Закону України безоплатну вторинну правову допомогу надають: центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги; адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на постійній основі за контрактом; адвокати, включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу на тимчасовій основі на підставі договору [3]. Щоб отримати безоплатну правову допомогу, необхідно до громадської приймальні, створеній при головному управлінні юстиції, надіслати чи подати письмове звернення, що має розглянутися протягом 30-и календарних днів. Якщо Міністерство юстиції вирішить, що питання, порушене у зверненні, не належить до його компетенції, то протягом 5-и днів воно його пересилає за місцем потреби, водночас повідомляючи про це особі.

Для ефективної діяльності як первинної, так і вторинної безоплатної правової допомоги, забезпечено діяльність Міністерства юстиції України, до повноважень якого віднесено координаційні повноваження щодо діяльності діяльності центральних органів виконавчої влади у сфері надання безоплатної правової допомоги; здійснення загального управління у зазначеній сфері; впровадження нові аспекти функціонування системи безоплатної вторинної правової допомоги; утворення центрів з надання безоплатної правової допомоги; надання вказаним органам методичної допомоги з питань, що відносяться до надання первинної допомоги зазначеного виду.

Отже, головним завданням будь-якої демократичної держави є утвердити, забезпечити й захистити права та свободи людини-громадянина цієї країни. Надаючи безкоштовну правову допомогу соціально незахищеним верствам населення й особам, які її потребують, Міністерство юстиції України забезпечує державні гарантії прав, свобод і законних інтересів осіб, беручи таким чином участь у соціальній державній політиці.

Бібліографічні посилання:

1. Безоплатна правова допомога. URL: https://minjust.gov.ua/legal_aid.
2. Безоплатна правова допомога у запитаннях та відповідях. Запоріжжя, 2012. URL: http://zounb.zp.ua/sites/default/files/news/2014/04/Method_material.pdf
3. Про безоплатну правову допомогу: Закон України від 02.06.2011 р. *Відомості Верховної Ради*, 2011. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text>
4. Оцінювання системи безоплатної вторинної правової допомоги в Україні у світлі стандартів і передового досвіду Ради Європи. *Рада Європи*, 2016. URL: <https://rm.coe.int/16806ff4a9>
5. Право особи на безоплатну правову допомогу / Ю. О. Данилевська, Л. В. Павлик, З. З. Петрович, У. О. Цмоць. Львів: ЛДУВС, 2018. 136 с. URL: http://nbuviap.gov.ua/images/dorobku_partneriv/Pravo%20osoby%20na%20bezoplatnu%20pravovu%20dopomohu.pdf